

Ny Illustreret Tidende.

No. 4 a.

Pris med Porto og Ombring. Kr. 3.30 Kvartalet. I Udlandet indenfor Postkonventionen Kr. 4. Udgaar med et Ugenum. paa otte Sider, og et maanedlig Tillæg, hvori væsentlig Modebill. En Aargang indeholder over 500 Sider.

Kristiania 28. Januar 1883.

Abonnementet er bindende til Slutningen af det Kvartal, i hvilket skriftlig Opsigelse kommer Expeditionen ihuude. Opsigelse sendes direkte til Kristiania og gaar portofrit. Avortas. koster 20 Øre Petiti. med Rahat.

10. Aarg.

„En Folkefiende“

paa Kristiania Theater.

Baade af indenlandske og udenlandske Penne har der i den senere Tid været skrevet en hel Del om, hvor stor Forskjel der er mellem den Udførelse, norske Arbejder faar paa vor Scene, og den, der bliver fremmede Arbejder tildel.

At der er stor Forskjel er ligesaa utvivlsomt som naturligt.

Det fremmede Arbejde ligger altid Skuespilleren mere eller mindre fjernt; der er altid et godt Stykke Vej fra Skuespillerpersonligheden, som vore hjemlige Forhold har givet sit Præg, til Rollen, som de fremmede Forhold har præget: Dette Stykke Vej tilbagelægger man ikke i et Spring, om man er aldrig saa genial; det fjerne Maal naaes kun gjennem en gradvis Tilægnelse af det fremmedes Forudsætninger, og denne Tilægnelse foregaar kun gjennem omhyggeligt, mangesidigt Studium.

Men hvorfra skulde vore Skuespillere faa den Tid og den Sorgløshed, som udkræves til et slikt Studium? Naar man maa fare fra Opgave til Opgave i rastløst Jag, hvorfra skal man saa tage Tid til at fordybe sig i hver enkelt, og naar man trods alt Strævet knapt nok har Brødet i Munden, hvorfra skal man saa faa den uafhængige Sorgløshed? Al Kunst forudsætter en vis Grad af Velvære. Havde Rafael levet paa Sultekur som en moderne norsk Kunstner, saa havde han saamænd ikke malet nogen Madonna Sistina. Det er saa sikkert, at man maa være Vejr-mølleidealist à la Don Quixote for at bestride det.

Saalænge Staten ikke stiller sig i nogetsomhelst Forhold til vor Scene, og saalænge vort

Publikum har en saa slap Følelse af de Krav, en national Skuespilkunst har Ret til at stille, saalænge maa der megen Ufornuft til for at kunne ville stramme Fordringerne til vore Skuespilleres Løsning af de fremmede Opgaver. Saalænge man ikke følger dem paa Vejen mod det fjerne Maal, faar man ikke undres over, at de ikke naar det, men snarere forbauses over, at de trods alt dog naar saa langt, som de virkelig naar.

Naar Sagen stiller sig ganske anderledes ligeoverfor de hjemlige Arbejder, saa er jo Grunden ikke den, at Publikum her har mere Interesse.

Ibsen trækker jo ikke bedre end Sardou, og Moser trækker — betegnende nok — bedre end dem begge. Nej Grunden er simpelthen den, at Rollerne i dette Tilfælde ligger nærmere. Alle de Forudsætninger, som hist maatte erhverves, bringer jo Skuespilleren her med. Han lever i den samme Tid som Digteren og i det samme Land; de Fænomener, Digteren har iagttaget og gjengivet, har Skuespilleren ogsaa havt for Øje; de Tanker, han har nedlagt i sit Arbejde, har ogsaa strejft Skuespilleren, saa de ikke er ham fremmede og ubegribelige. Det er beslagtede Hjerter, der

banker i Digterværkets Organisme og i Skuespillerens Bryst; det er Kjød af samme Kjød, Blod af samme Blod, og derfor kan Skuespilleren tilegne sig sin Rolle med den beslagtedes Inderlighed, voxer sig ind i den med den Forstaaelsens Fortrolighed, som fælles Oplevelser giver.

Man har nævnt Opførelsen af „En Folkefiende“ som et Exempel paa det, jeg her har peget paa. Det er et udmærket Exempel. Aldrig har en norsk Forfatter stillet slige Fordringer til en Skuespiller, sjelden har man havt en saadan Anledning til at se Skuespilleren voxer med sin Opgave, og sjelden har Resultaterne været saa store og forbausende.

Da »En Folkefiende« kom i Boghandelen, herskede der en sjelden Enighed inden Publikum om, at Theatret ikke havde nogen Skuespiller, der fyldestgjørende kunde løse den kolossale Opgave, som Ibsen har givet Navnet Doktor Stockmann. Ikke mindre end fire, af Theatrets Herrer blev nævnte som Muligheder, men alle vilde kun tilnærmelsesvis ramme Rollen, ingen vilde kunne samle alle dens Egenskaber sammen til et helt Billede, mente man. Vistnok

Dr. Stockmann: — — Når jeg ser på Dem, så er det, som jeg så fanden selv —
Morten Kroll: Så er det bedst, jeg går da.

Scene af „En Folkefiende“ paa Kristiania Theater.
(Efter Fotografi af Worm Petersen).

nævnte de fleste Arnoldus Reimers som den, der var nærmest til Rollen; ingen vilde som han magte dens Pathos og anskueliggjøre den aandelige Fornemhed, der stiller Dr. Stockmann saa højt over hans Omgivelser. Men om han vilde faa Greb paa det fysiologiske i Rollen, der bevirker, at det ikke er en Helterrolle, men en Karakterrolle — derom herskede der stærke Tvivl — lige til hin Aften for fjorten Dage siden, da Stykket første Gang gik over Scenen.

En letkjendelig Pen har i et af vore Dagblade udviklet en meget ejendommelig Opfatning af Doktor Stockmann. Ifølge denne Forfatters Mening maa Ibsen have tænkt sig sin Hovedperson som komisk Figur, uden dog at have gennemført sin komiske Grundopfatning. Den højtagtede Forfatter, der paa dette Omraade er en Autoritet, som ogsaa Ibsen har imidlertid, har imidlertid neppe ment sin egen Paastand for fuldt Alvor. Hvad han har villet sige er kun, at Rollen indeholder Ting, der kunde berettigede en saadan Opfatning; men han har selvfølgelig ikke været blind for, at der er saa uendelig meget mere, der taler imod den. Naar han ikke desto mindre har fastholdt den, har det vel nærmest været, fordi den frembød et meget bekvemt Udgangspunkt for Udviklingen af hans Tanker om Stykket.

Hvad denne Forfatter halvt i Spøg tog som Udgangspunkt, har imidlertid flere Recensenter siden for ramme Alvor taget som endeligt Resultat. Doktor Stockmann var en komisk Figur og kunde umulig være andet. Det var en Skruer, som blev mere forskruet, jo længere det led ud gennem Stykket. Slutningsrepliken synes for denne Opfatning at være en saa topmaal Absurditet, at man ikke var langt fra at udbryde som Mor Aase om sin Søn Per Gynt:

«Aa, Gud træste mig, nu rejser sidste Resten af hans Vid!»

For at kunne komme til en Opfatning som denne maa man ikke blot misforstaa og overse meget i Stykket, men man maa endogsaa sætte hele Ibsens Produktion i de sidste tyve Aar rent ud af Betragtning. Enhver, der er nogenlunde hjemme i denne Produktion, vil vide, hvor nøje Doctor Stockmanns Udtalelser svarer til dens ledende Tanker.

Heldigvis har Hr. Reimers ikke et Øjeblik været i Tvivl herom. Hans Doktor Stockmann bliver ikke paa et eneste Punkt latterlig; han er tverimod gennemgaaende sympathetisk. Reimers betoner hans Hæderlighed, hans Godtroenhed, hans Elskværdighed og hans aandelige Fornemhed. I hans Mund bliver de Stockmannske Paradoxe ikke et eneste Øjeblik til Vrovl, man føler overalt, at der staar en selvstændig og ejendommelig Personlighed bag dem. Han spiller Rollen fuldstændig i Ibsens Aand; han har sat sig saa levende ind i denne Aand, at han er bleven dens Talsmand, en flammende Forkynder af Ibsens Lære om de manges Uselighed og den enkeltes Styrke.

Men Ibsen har ikke nøjet sig med at gøre Doktor Stockmann til sit Talerør; dertil er han formeget Kunstner. Han har villet forklare, hvorledes Doctoren er bleven den, han er, saa selvstændig, saa voldsom og saa yderliggaaende. Og idet han skal forklare dette, kommer han til det fysiologiske, til en ejendommelig Nervetilstand. Stockmann er ikke blot den fornemste, hæderligste og selvstændigste Personlighed i den lille By; han er tillige dens mest nervøse Menneske. Ikke saa at forstaa, at hans Nervesystem er angrebet af Sygdom eller Overanstrengelse, men saaledes, at det udfører sine Funktioner paa en langt mere energisk Maade end sædvanlig; hans Nerver er saa at sige mere spændte end de andres. Derfor reagerer han voldsommere end andre mod ethvert Indtryk; derfor er hans Glæde saa støjende overgiven, hans Iver saa stakaandet febril og hans Vrede saa vild. Nerverne bestemme Temperamentet; det er dem, der gør ham til den Sammensætning af Sangviniker og Koleriker, som han er. Mellem disse to Yderpunkter i sit Temperament svinger han bestandig, han er aldrig i Ro, altid i Svingning, aldrig melankolsk resigneret eller flegmatisk ligegyldig, altid paagaende, yderliggaaende og exalteret.

Hvad der efter min Opfatning er det geniale ved Reimers Spil, er, at han saa dybt har opfattet Rollens Fysiologi og gennemført den saa sikkert. Ikke et eneste Øjeblik glemmer han den Nerve-tilstand, der ligger bag Ordene og gjør dem naturlige. I sine Bevægelser, i sin Stemme, i sin Betoning af Replikkerne, overalt viser han os denne

spændte urolige Nervositet. Det er dette, der gjør hans Doktor Stockmann til en saa overbevisende troværdig Præstation og paa samme Tid til et saa fuldstændig moderne Stykke Kunst, epokegørende i Kunstnerens egen Udvikling og — hvem ved? — maaske ogsaa i den Kunstanstalts, hvortil han er knyttet.

Næst Reimers har Klausen gjort størst Lykke hos Publikum. Han udfører Stykkets næst bedste Rolle, den gamle indskrænkede, hadske Garvermester Kiil, der gaar under Navnet Grævlingen. Han har kun to Scener i Stykket, Scenen i anden Akt, hvor han lægger sin Dumhed og Uvidenhed for Dagen paa en saa kostelig Maade, og Scenen i femte Akt, hvor hans gemene Tænkemaade kommer frem. Det er ikke saa let at binde disse to Scener sammen til en hel og troværdig Figur. Første Scene indeholder en Fristelse til at gøre Morten Kiil altfor gemytlig, og lægger Skuespilleren Hovedvægten paa sidste Scene, bliver Figuren let uautentisk infernalsk. Klausen har undgaaet begge Farer paa en fortæffelig Maade ved at anlægge sin Rolle paa Garvermesterens Øgenavn: Grævlingen. Baade i Maske, i Gang og i Replikbehandling har han udført det grævlingagtige, og han har gjort det paa en saa kunstnerisk behersket Maade, at Figuren er bleven ligesaa morsom som troværdig.

Her, hvor jeg efter Redaktionen Anmodning kun introducerer et Par Billeder af Dr. Stockmann og Garver Kiil, skal jeg ikke indlade mig paa nogen Omtale af de øvrige Rollehavende. Jeg staar desuden Kristiania Theater for nær, til at kunne gøre det med den hensynsløse Frihed, som er den første Betingelse for al læseværdig Kritik. Jeg skal blot notere, at der over de flestes Spil hviler en Sikkerhed og Sandhed, som kun selvstændige Iagttagelser kan give.

Det er Johannes Brun, der har sat »En Folkefiende« i Scene, og han har som sædvanlig skillt sig fra sit Arbejde paa en udmærket Maade. Specielt har Udstyret af Redaktionskontoret i tredje Akt og Arrangementet af Folkemødet i fjerde vundet megen Anerkendelse.

Henrik Jæger.

Digte i Prosa.

Af Iwan Turgénjew.

Et østerlandsk Eventyr.

Hvo kjender ikke i Bagdad den store Dschjaffar, Verdenssaltets Sol?

Engang, for mange, mange Aar siden, den Gang han selv endnu var en Yngling, drev Dschjaffar omkring i Omegnen af Bagdad. Pludselig naaede et hæst Skrig hans Øre: et Fortvivlelsens Skrig om Hjælp fra en eller anden.

Dschjaffar udmærkede sig fremfor sine jævnaldrende ved Overlæg og Sindighed, men hans Hjerte var fyldt med Medlidenhed og han stolede paa sin Styrke.

Han gik afsted i Retning af Skriget og fik da Øje paa en svagelig Olding, der blev sat op mod Byurnen af to Røvere, som holdt paa at plyndre ham.

Dschjaffar rev sit Sværd ud af Skeden og for ind paa Niddingsmændene. Den ene af dem dræbte han, den anden jog han paa Flugt.

Den udfriede Olding faldt ned for sin Redningsmands Fødder, og kyssende Sønnen af hans Klædebon, sagde han: »Tapre Yngling, dit Højsind skal ikke blive ulønnet! At se til er jeg kun en fattig Tigger, men ogsaa kun at se til! Ikke nogen almindelig Mand er jeg! Kom imorgen tidlig, rigtig tidlig hen paa Stortorvet; jeg skal vente dig ved Vandspringet der, og saa skal du overtøje dig om Sandheden af mit Udsagn!«

Dschjaffar tænkte ved sig selv: »Efter Udseendet at dømme er denne Mand ganske vist en Tigger, imidlertid er ingenting umuligt. Hvorfor skulde jeg ikke gøre et Forsøg?« — og han svarte: »Godd, min Fader, jeg skal komme!«

Den gamle saa ham ind i Øjnene og fjernede sig.

Den følgende Morgen, da det knap var begyndt at dages, begav Dschjaffar sig til Torvet.

Med Albuens støttet til Vandspringets Marmorbækken, stod Oldingen allerede og ventede ham der. Taus tog han Dschjaffar i Haanden og førte ham ind i en liden Have, som til alle Kanter var omgivet af høje Murc. Midt i denne

Have stod paa en liden grøn Plæne et Træ af usædvanligt Udseende. Det lignede en Cypress, kun havde dets Lov en asurblaa Farve.

Tre Frugter — det var Æbler — hang paa de tynde, opover bøiede Grene: det ene var mindre, dels stort, langagtigt af Form og mælkevidt af Farve; det andet stort, rundt og brandrødt, det tredje lidet, rynket og gulagtigt. En let Suse kom for gennem Træet, ugætet det var blikstille. Den klagede, fin, næsten glasagtig Tone var det, der høstes, som om Træet følte Dschjaffars Nærhed. »Yngling!« begyndte Oldingen, »pluk efter Behøven en af disse Frugter, og vid: plukker og spiser du den hvide, da bliver du det viseste af alle Mennesker; plukker og spiser du den røde, da bliver du rig som Joden Rothschild. Plukker og spiser du den gule, da vil du tækkes alle gamle Kvinder. Bestem dig nu og betænk dig ikke! Om en Time visner Frugterne og Træet selv synker ned i Jordens stumme Skjød.»

Dschjaffar sænkede Hovedet og faldt i Tanker. »Hvad er her at gøre?« sagde han halvhøjt, som om han lagde over med sig selv. »Bliver du altfor vis, da kanske du ikke har Vilje til at leve mer. Bliver du rigere end alle andre, saa vil alle misunde dig; det er bedst, jeg plukker og spiser det rynkede Æble.«

Det gjorde han da ogsaa; men den gamle klagede med sin tandløse Mund og sagde: »O, viseste af alle Ynglinge! Du har valgt den bedre Del. Hvad skal du med det hvide Æble? Du er jo alligevel visere end Salomo. Heller ikke det røde Æble trænger du til — ogsaa uden det kommer du til at blive rig. Kun vil Misundelsen ikke være i Følge med din Rigdom.«

»Sig mig, o! Olding«, vedblev Dschjaffar, »det han for sammen, hvor bor vor af Gud benådede Khalifs ærværdige Moder?«

»Oldingen bøiede sig helt til Jorden og viste Ynglingen Vejen.«

Hvo kjender ikke i Bagdad Verdenssaltets Sol, den store, berømte Dschjaffar?

Den Gamle.

Ensom vandrede jeg over et stort Jorde.

Med Et mærkede jeg sagte, forsigtige Skridt bag mig. En eller anden fulgte mig.

Jeg saa mig om, og blev var en liden sam menskrumpet gammel Kjærring helt indhyllet i graa Filler; kun Ansigtet køg frem af dem, et gult, rynket, spidsnaset, tandløst Ansigt.

Jeg gik hen til hende; hun blev staaende stille.

»Hvem er du? hvad vil du mig? Er du en Tiggerske? Vil du have en Almissee?«

Den gamle svarte ikke. Jeg bøiede mig ned til hende og saa, at begge hendes Øjne var be dækket af denne halvt gennemsigtige, hvidlige Hinde, som man kan finde hos visse Fugle; der res Øjne skjermes derved mod Solens altfor blændende Lys. Men hos den gamle var denne Hinde ubevægelig, den skjulte ogsaa Øjstenen; hvorat jeg sluttede, at hun var blind.

»Vil du have en Almissee?« gjentog jeg. »Hvorfor følger du efter mig?«

Den gamle gav fremdeles intet Svar, hun skrumpede blot endnu mere ind.

Jeg vendte mig fra hende og gik min Vej videre.

Saa hører jeg igjen bag mig disse lette, af maalte, næsten listende Skridt.

»Igen denne Kjærringen!« tænkte jeg. »Hvorfor mon hun slig forfølger mig?« Strax efter tilføjede jeg dog i mit stille Sind: »Kanske hun, da er hun blind, er faret vild, og nu følger hun efter Lyden af mine Skridt, for sammen med mig at komme frem til et eller andet beboet Sted. Ja naturligvis, saa hænger det sammen.«

Men lidt efter lidt lagde der sig en besynderlig Uro over mit Sind. Det var mig, som om denne gamle Kjærring ikke blot fulgte, men endog ledede mig, som om hun drev mig frem, snart til Højre, snart til Venstre, og som om jeg uvilkaarligt maatte adlyde hende.

Jeg bliver imidlertid ved at gaa . . . Men saa opdager jeg noget sort noget forud paa min Vej, der vider sig ud og bliver som et stort Hul i Jorden. »En Grav!« farer det gennem mit Hoved. »Det er didhen, hun altsaa driver mig.«

Jeg vender mig braadt om. Atter staar den gamle foran mig, men nu kan hun se! Hun stir